

**PROJEKT
KONSERWACJI POLICHROMII WNĘTRZA**

**kościola pw. św. Apostołów Piotra i Pawła
w Porębie Radlnej**

Opracowanie:

Adam Jarczy

Nowy Sacz 2019-05-07

I. OPIS INWENTARYZACYJNY

1. miejscowość.....**PORĘBA RADLNA**, gm. Tarnów, woj. małopolskie;

2. miejsce przechowywania..... kośc. paraf. pw. Świętych Apostołów
Piotra i Pawła;

3. rodzaj i tytuł obiektu.....polichromia ścienna wnętrza – prezbiterium,
nawy głównej, nawy boczne;

4. autor lub szkoła..... Stanisław Westwalewicz i Jakub Bereś;

5. czas powstania.....1961 – 1962 r.;

6. materiał i technika..... tempera na tynku wapienno- piaskowym;

7. opis obiektu..... Polichromia wnętrza kościoła parafialnego
pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w [Porębie Radlnej](#) wykonana przez tarnowskich artystów
[Stanisława Westwalewicza](#) i Jakuba Beresia w latach 1961 – 1962. Tworzy wielobarwną
kompozycję malarską na ścianach i sklepieniach wnętrza kościoła o charakterze
ornamentalno – figuralnym. Wykonana w technice temperowej na tynku wapienno -
piaskowym. Parafia w Porębie Radlnej powstała przed 1350 rokiem (z tego też czasu
pochodzi wzmianka o istnieniu tutaj kościoła). Obecny murowany kościół ([neoromańsko](#)
[-neogotycki](#)) wzniesiono w latach 1904-05, z fundacji Eustachego i Konstancji Sanguszków.
Projektantem był prof. Jan Sas-Zubrzycki. Natomiast konsekracji świątyni dokonał w 1906
roku biskup tarnowski Leon Wałęga.

II. STAN ZACHOWANIA

Na obecny stan zachowania polichromii wnętrza kościoła parafialnego w Porębie Radlnej złożyły się czynniki fizyko-chemiczne oraz mechaniczne. Polichromia na całej powierzchni zabrudzona i zakurzona. Zabrudzenia szczególnie widoczne są na sklepieniach, lokalnie w wyniku podwyższonych warunków wilgotnościowych tworzy warstwy zabrudzeń ściśle przylegające do podłoża. Dodatkowo na sklepieniach (szczególnie naw bocznych) widoczna jest siatka spękań (powierzchniowych) powstała w wyniku nadmiernego skurczu w trakcie wysychania zaprawy – tynków. Natomiast pęknięcia o charakterze wgłębnych pęknięć występują tylko lokalnie. W wyniku czynników mechanicznych powstały na obiekcie przekształcenia plastyczno-estetyczne. Dotyczą one przemalowań (domalowań) autorskiej polichromii i wykonane zostały tylko w dolnych partiach ścian zarówno prezbiterium jak i naw bocznych oraz filarów tworzących podziały wnętrza – nawy głównej i bocznych. Przemalowania wykonane zostało na cokole ścian i ścianach wnętrza świątyni do wysokości (licząc od poziomu posadzki) ok. 3 – 3,50 m. Przemalowanie w dolnych partiach, przede wszystkim cokołu, tworzy grubą warstwę podkładu z zapraw na bazie spoiw syntetycznych, uszczelniających pierwotne zawilgocone podłoża. Przemalowanie wykonane zostało w zasadzie na wysokości pierwotnie występującego pasa tworzącego lamperię. Przemalowania tych partii wykonane zostały na zasadzie kontynuacji ornamentyki i podziałów ścian w układzie wertykalnym, tworząc tym samym zamknięte kompozycje likwidujące pas tzw. gładkiej lamperii. Ponadto w trakcie prac malarskich w prezbiterium oraz w rozglifieniach okien naw bocznych wykonane zostały domalowania tworzące dosyć wierną kontynuacją pierwotnej ornamentyki. Podobnie wykonane zostały aranżacje kompozycyjno-ornamentalne w prezbiterium, zarówno na ścianie północnej jak południowej. Przemalowania przede wszystkim w partii cokołowej jak i dolnych partii ścian poza zmianami autorskiego- pierwotnego założenia kompozycyjnego tworzą uszczelniającą warstwę zawilgoconych przy-cokołowych partii całej budowli kościoła. Obecny stan zachowania dolnych partii ścian wykazujący wyraźny destrukcyjny zarówno wtórnych nawarstwień jak i podłoża (zaprawy piaskowo-wapiennej) dotyczy ścian naw bocznych. W prezbiterium i przejściu do nawy - transeptu wykonane zostały zabiegi osuszenia murów i wymiany tynków. Podobnie zabiegi te wykonane zostały w kaplicy bocznej.

III. PROGRAM KONSERWATORSKI

A. Założenia konserwatorskie

Konserwacja polichromii wnętrza kościoła poza zabiegami odczyszczenia z powierzchniowych zabrudzeń i usunięcia wszelkich wtórnych nawarstwień będzie wymagała powrotu do pierwotnego założenia kompozycyjnego lamperii na całości ścian wnętrza kościoła. Pierwotne założenie pasa lamperii (szczególnie w nawach bocznych) wydaje się zasadne w związku z narażeniem tych partii na uszkodzenia mechaniczne. Zatem wszelkie działania konserwatorskie przy polichromii wnętrza kościoła poddane zostaną całościowej konserwacji technicznej i estetycznej. W ramach konserwacji estetycznej wykonane zostanie scalenie kolorystyczne oraz rekonstrukcja pasa lamperii. Założenia oparte na badaniach konserwatorskich wykonanych w 2016 roku.

B. Postępowanie konserwatorskie

1. Odczyszczenie polichromii z powierzchniowych zabrudzeń metodą mechaniczną i chemiczną. Przed zasadniczym odczyszczeniem odkurzenie powierzchni przy użyciu pędzli o miękkim włosiu. Zastosowanie gumy chlebowej, gąbki wishab. Dodatkowo do trudno-usuwalnych zabrudzeń zastosowanie rozpuszczalników – DMF , alkohol metylowy, toluen – po wykonaniu prób na wybranie optymalnej metody i środka.
2. Usunięcie wtórnych nawarstwień z dolnych partii ścian metodami mechanicznymi (dłuta, skalpele, skrobaki) i chemicznymi (kompresy woda destylowana, DMF, toluen, alkohol metylowy ewentualnie pasty powierzchniowo czynne- Vitaf, Scansol).
3. Podklejenie wgłębnych pęknięć zarówno na sklepieniach jak ścianach metodą zastrzyków stosując spoiwo KSE 500 STE (firmy Remers) ewentualnie Malty 6001. W razie konieczności pęknięcia w warstwie tynków należy pogłębić i wypełnić

gotową masą mineralną Funcosil Restauriermörtel firmy Remmers lub tradycyjną zaprawą z dodatkiem wapna trasowego i cementu portlandzkiego 250.

4. Wykonanie podkładu pod scalenie kolorystyczne rekonstrukcji pasa lamperii w technologii firmy Keim.
5. Scalenie kolorystyczne metodą punktowania ewentualnie scalającą do lokalnej autorskiej kolorystyki zarówno tła jak detalu (ornamentyki, przedstawień figuralnych). W ramach scalenia kolorystycznego całości polichromii wnętrza kościoła wykonana zostanie rekonstrukcja – odtworzenie jak pierwotnie pasa lamperii. Wszelkie prace malarskie związane ze scaleniem kolorystycznym całości wnętrza wykonane zostaną w technologii firmy Keim.
6. Zabezpieczenie pasa lamperii warstwą Paraloidu B- 72 (3% - 5% roztwór w toluenie) metodą aerozolu.
7. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej obrazującej przeprowadzone zabiegi na obiekcie – przed, w trakcie i po konserwacji.

Adam Jarczy

Nr.dyplomu ASP Kraków 2629

Nowy Sącz 2019-05-07

Opr.

IV. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA – stan zachowania 2019r.

1. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej
- widok z nawy głównej na prezbiterium, fragment sklepienia nawy głównej

2. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radnej

- wnętrze prezbiterium ze stropem absydy

3. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej

- ściana pn. prezbiterium z fragmentem sklepienia.

4. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej
- ściana pd. prezbiterium z wejściem do kaplicy bocznej.

5. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej

- ściana pn. nawy bocznej.

6. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radnej

- fragment sklepienia nawy bocznej – str. pn.

7. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej

- fragment sklepienia nawy bocznej – str. pn.

8. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej
- sklepienie nawy głównej

9. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radnej
- fragment ściany nawy głównej, strona pn. z wymienionym pasem tynków
po wykonanej izolacji poziomej

10. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej
- prezbiterium strona pd. z wymienionym pasem tynków
po wykonanej izolacji poziomej

11. Wnętrze kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radnej
- filar, w przejściu z nawy do transeptu (strona pd.) z wymienionym
pasem tynków po wykonanej izolacji poziomej